

щодо моделювання нової пенітенціарної системи України. І по-третє варто звернути увагу на роль і значення для пенітенціарної системи людини яка відбуває кримінальне покарання. Саме впровадження в пенітенціарну систему України європейських стандартів дозволить швидше виправити та ресоціалізувати засудженого в суспільства.

Сьогодні пенітенціарної система України піклується Міністерство юстиції України. Головний недолік якого це виконання невластивих для його функцій здійснювати кадрові призначення та звільнення персоналу ДКВС України, і в науковців є що запропонувати стосовно цього приводу. Надіюсь, що сьогоднішній пенітенціарний форум відкриє нову сторінку в історії Української пенітенціарної науки та функціонування пенітенціарної системи України.

Література:

1. Коваленко В.В. Лише з чиновницького кабінету пенітенціарну систему не змінити. *Газета Юридичний вісник України*. 2020 рік

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ТА ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЬОГО

Марисюк К.Б.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права і процесу*

Навчально-наукового інституту права,

психології та інноваційної освіти

Національного університету «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

Проблематика домашнього насильства в сім'ї залишається актуальною сьогодні як на національному, так і на світовому рівні. У 2019 році суспільно-політичний журнал «Новое время» спільно із онлайн-студією освіти EdEra провели анонімне опитування серед читачів, з метою збору статистичних даних щодо обізнаності українців положень, які стосуються домашнього насильства. В опитуванні взяли участь 2500 досліджуваних, більшість з яких особи жіночої статі. В результаті встановлено, що лише 8 % респондентів не стикались із будь-яким проявом насильства у сім'ї; 39 % зазнали у дитинстві жорстокого ставлення від батьків або старших родичів; 6% переживають це зараз; 22 % – страждають від насильства з боку партнера у стосунках[1].

Український законодавець з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи «Про запобігання та протидію насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами», вніс низку змін до національного законодавства, щодо протидії насильству щодо жінок і домашньому насильству. Зокрема, Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» доповнено КК України деяким положеннями. Серед таких: у КК України з'явилась ст. 126-1 «Домашнє насильство»; у ст. 91-1 КК України передбачено інститут обмежувальних заходів щодо осіб, які вчинили домашнє насильство; у ст. 67 КК України доповнено перелік обтяжуючих обставин новою, а саме «вчинення кримінального правопорушення щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах» тощо[2].

Ст. 126-1 КК України під домашнім насильством визначає умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи[3].

Слід відзначити одну із важливих ознак, яка характеризує суб'єктивну сторону домашнього насильства та дозволяє відмежувати положення ст. 126-1 КК України та ст. 173-2 КУпАП, а саме систематичність. Законодавець закріплює ознаку систематичності, проте не передбачає її роз'яснення. Деякі джерела під систематичністю розуміють попереднє притягнення правопорушника до відповідальності більше двох разів. У свою чергу, О. Дудоров та М. Хавронюк у своїй публікації дають визначення словосполученню «систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства» як вчинення хоча б одного із трьох зазначених форм насильства втретє, в результаті чого настав хоча б один із вказаних наслідків, передбачених відповідною нормою (мається на увазі фізичні чи психологічні страждання, розлад здоров'я, втрата працездатності, психологічні страждання, емоційна залежність чи погіршення якості життя потерпілої)[5, ст. 78].

Слід зазначити також, що санкція ст. 126-1 КК України не встановлює більш суворого покарання за повторне вчинення цього кримінального правопорушення, якщо воно вже містить характерну ознаку систематичності. Цікаво, що ст. 45 згаданої вище Конвенції вважає однією з обтяжуючих вину обставин вчинення правопорушення неодноразово. Зазначена обставина «стосується...будь-якого пов'язаного

правопорушення, вчиненого одним і тим же правопорушником більше ніж один раз протягом певного періоду». Зазначається, що така обтяжуюча обставина «...не повинна становити частину ознак правопорушення. Цей принцип поширюється на ті випадки, де обтяжуючі обставини вже становлять ознаки правопорушення за національним законодавством». Тобто, якщо особа притягається повторно до кримінальної відповідальності за вчинення «систематичного» домашнього насильства, більш жорсткої санкції законодавець не передбачає. Посилання на ст. 67 КК України дозволяє судді призначити найвищу міру покарання, проте лише в межах санкції ст. 126-1 КК України.

Таким чином, розглянувши деякі аспекти нововведеної норми слід відзначити, що криміналізація домашнього насильства є однозначно позитивним явищем, що в свою чергу дозволить суттєво знизити прояви агресії та насильства на побутовому ґрунті.

Література:

1. Горчинська О. «Коли вб'ють – тоді й приходьте». Про що свідчить опитування НВ на тему домашнього насильства. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/statistika-os-domashnye-nasilstvo-noviniukrajini-50044260.html>
2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 06.12.2017 № 2227-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#Text>
3. Кримінальний кодекс України від 05.03.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
5. Дудоров О., Хавронюк М. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України). К. : Ваіте, 2019. 288 с.
6. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами від 11.05.2011. URL : <https://rm.coe.int/1680093d9e>